

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ
ТА УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

- школа. 2003. № 4-5. С. 62-65.
4. Иванова Е.К. Основы педагогического мастерства. Чебоксары: Изд-во Чуваш. ун-та, 2001. 216 с.
 5. Кан-Калик В.А. Учителю о педагогическом общении. М.: Знание, 1987. 190 с.
 6. Никитенкова Л.П. Формирование личности учителя в условиях перестройки педагогического образования: Автореф. дис. канд. филос. наук / Белорус. гос. ун-т им. В.И. Ленина. Минск, 1990. 19 с.
 7. Педагогічна майстерність: Підручник / І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін.; За ред І.А. Зязюна. 2-ге вид., допов. і переробл. К.: Вища школа, 2004. 422 с.
 8. Сухомлинский В.О. Избранные произведения: В 5 т. Т. 2. К.: Вид-во Радянська школа, 1985. 718 с.

Сас Н. М.*

**ПЕРЕДБАЧЕННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
ВИПУСКНИКІВ ЗВО МАЙБУТЬОГО**

Із позиції підвищення якості освіти розвиток освітніх програм, реалізованих в освітніх установах, передбачає не тільки відстеження того, що відбувається в суспільстві, а й проведення на основі прогнозу проєктивних заходів, що вможливають активний випереджувальний вплив на зміст системно-інтегративних рис особистості які детермінують професійний розвиток і становлення професійно успішної людини (у нашому випадку – передбачення компетентностей випускників зво майбутнього).

Згідно з НРК, компетентність / компетентності – це здатність / здатності особи до провадження певного виду діяльності, що виражене через знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості [3].

На наш погляд, з поміж компетентностей слід розрізняти: компетентності, що оптимізують ефективність поточної професійної діяльності; компетентності, спрямовані на підвищення готовності випускників ВНЗ до успішного розв'язання нових завдань, що допомагають прогнозувати перспективні завдання, моделювати професійну діяльність найближчого майбутнього, а з ними – механізми передбачення потреб у навчанні, постійному підвищенні кваліфікації.

Тож під компетентностями випускників внз майбутнього ми розуміємо знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості, які забезпечать успішну професійну діяльність у майбутньому і зумовлять відповідні зміни у професійній підготовці вже тепер.

Щодо проєктування, передбачення змісту та результату освіти, потенційної присутності рис майбутнього у сучасному стані речей, залежності змін професійної підготовки від змін у мезо- та макро-середовищі, класичними є праці Б. Гершунського, К. Попера, І. Пригожина, І. Фролова та ін. До питань прогнозування та обґрунтування компетентностей, які забезпечать успішність

* © Сас Н. М.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ
ТА УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

професійної діяльності в майбутньому звертаються сучасні автори: аналітики професійних компетентностей (N. Enna [5], A. Goldman [6]), науковці (О. Кудрявцева, У. Крюгер [1] Т.Чернігівська [4]), ім присвячують сторінки оглядові видання (наприклад, Live journal [2]), на них орієнтується й доповідь Римського клубу(грудень 2017) [7].

На основі аналізу та узагальнення зазначених джерел нами виокремлено найбільш універсальні (з точки зору нинішніх уявлень): ціннісне ставлення до діяльності (як конкретно-професійної так і людства взагалі), специфічне мислення (вроджене чи спеціально вироблене), соціальні компетентності, здатності до опанування нових знань, конструктивна віртуальна взаємодія, уміння працювати з інформацією, навички проектної діяльності, співпраця зі штучним інтелектом, особисті особливості.

Цінності – квінтесенція людської мудрості[6], внутрішні орієнтири[4], моральні категорії для спрямування нових досягнень розуму й цивілізації (наприклад, у галузі робототехніки). Нині акцент робиться на благополуччі усіх живих істот світу в цілому [6].

Усі автори наголошують на важливості соціальних компетентностей: соціального інтелекту [5], здатності швидко встановлювати стосунки [7], соціальній компетенції у складі Я-концепції [1], встановлювати ефективні зв'язки з іншими людьми [2; 6].

Здатність до опанування нових знань як самому, так і надання допомоги в опануванні знань іншим [6]. Головна мета набування нових знань – допомога в проектуванні, моделюванні та реалізації життєвої траєкторії в хаотичному, складному, мінливому світі [4].

Усі автори підкреслюють важливість набуття навичок конструктивної віртуальної взаємодії [1]: онлайн-рекрутинг, уміння вчитися й працювати віддалено[5]. «Інтернет речей, самоорганізація мереж – цифрова реальність починає бути гравцем на полі еволюції, вона стає ознакою відбору» [4].

Універсальною навичкою автори вважають уміння працювати з інформацією, управляти нею: аналізувати, класифікувати, знаходити корисну, релевантну, достовірну інформацію[1;4;7;5].

Серед навичок, які будуть визначати успішність в професійній діяльності називаються навички проектної діяльності, а саме: висувати ідеї, залучати людей і ресурси, долати перешкоди, інтенсивно встановлювати зв'язки, ідентифікувати і вирішувати проблеми [2]; працювати за відсутності прямого керівництва у тимчасових незалежних колективах [7].

Усі автори переконані, що успіх у професійній діяльності у майбутньому залежатиме від специфічного (вродженого чи спеціально виробленого) мислення. Проте щодо характеру мислення думки розходяться, різними авторами називаються різні характерні ознаки такого мислення: обчислювальне, адаптивне [5], цілісне , інтегральне [7] мислення. З точки зору забезпечення виживання усього живого, мислення, на наш погляд має бути інтегральним

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ ТА УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

і випереджувальним водночас.

Як окрема здатність вирізняється співпраця зі штучним інтелектом [4], багато з професій майбутнього будуть стосуватися інтерфейсів розум-машина [7].

Особисті особливості, які на думку експертів сприятимуть опануванню нових компетентностей такі : «відкрита свідомість», загострене відчуття нового, здатність «вловити, сприйняти нове» [4]; здатність реагувати на виклики «ментально й фізично» [7]. Наприклад жити у світі наносекунд, нанометрів [4], віртуальних світів [7] тощо.

Частину здатностей професіонала майбутнього нині відносять до надздатностей: зокрема, здатність адекватно вести себе в ситуації нескінченного стресу й цейтноту [4], уміння мислити поза рамками і правилами [5], здатність реагувати ментально і фізично на виклики [7].

На наш погляд, сьогодні відбір здійснюється на користь особистостей, здатних жити в граничних станах. «Цвішенс», з онтологічної точки зору – це особистість, яка перманентно перебуває в стані альтернативності, яка перебуває в ситуації «між» (переоцінки цінностей, переорієнтації цілей та ін.); у контексті окресленої проблеми – в ситуації перманентного оновлення власних знань, умінь, навичок...

Визначені риси професіонала майбутнього не можуть не позначитися на професійній підготовці вже нині.

Перш за все, це стосується швидкості та тривалості освіти. Гасло «Освіта на все життя!» більше не працює. «Освіта протягом життя» – це відповідь на швидку зміну інформації, технологій, які необхідно постійно опановувати. Це особливо актуально для професійної освіти, терміни здобуття якої достатньо великі, що в умовах стрімких соціально-економічних змін у суспільстві призводить до дисбалансу між рівнем підготовки випускників і вимогами до них із боку суспільства.

Згідно з компетентнісним підходом, окрім предметного змісту і методичного супроводу професійної підготовки необхідно узгоджувати професійні та освітні стандарти так, щоб виокремлені компетентності були водночас складовими навчального процесу (окрема компетентність або група компетентностей – окремий модуль), результатом навчання та професійною функцією.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кудрявцева О., Крюгер У. Компетентностное поле личности XXI века [Электронный ресурс] / О.Кудрявцева, У.Крюгер. – Режим доступа: <https://edrid.ru/rid/21>
2. Общие требования/ ключевые отличия от современной системы [Электронный ресурс] // Live journal. – Режим доступа: <http://valieva.livejournal.com/477333.html>
3. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопа. 2011 р. № 1341 //Урядовий кур'єр. – 2013. – 28 серп. – Відомості доступні також з Інтернету : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011>.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ
ТА УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

4. Семенец А. Люди со знаннями «как у всех» станут лишними [Електронний ресурс] /А.Семенец. – Режим доступа: <http://www.rosbalt.ru/moscow/2018/01/26/1677559>
5. Enna Nicholas 10 Skills The Workforce of the Future Will Need [Електронний ресурс]/ Nicholas Enna. – Режим доступу <https://www.huffingtonpost.com/nicholas-enna>.
6. Goldman Alex What skills will workers need to succeed in tomorrow's workplace? [Електронний ресурс] / Alex Goldman. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.iftf.org/future-now/article/detail/3-new-invaluable-work-skills-for-2018>.)
7. Weizsaecker E., Wijkman, A. Come On! Capitalism, Short-termism, Population and the Destruction of the Planet/ E. Weizsaecker, A. Wijkman. – Springer, 2018. – 220 p..

Свинолупова Л. В.*

**СПІВПРАЦЯ ВЧИТЕЛІВ, УЧНІВ, БАТЬКІВ,
ГРОМАДИ – УСПІХ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОГО ЗАКЛАДУ**

Сучасна українська школа на початку нового тисячоліття перебуває в процесі інтенсивного розвитку, плідного пошуку, активізації науково-педагогічної ініціативи. Школа ХХІ століття це заклад освіти де діє принцип єдності сім'ї та школи, наступності та спадковості поколінь, організація родинного виховання та освіти. Школа покликана стати тим місцем для особистості здобувача освіти і вчителя, де буде духовно збагачуватись кожен учасник навчально-виховного процесу, формуватись громадянська зрілість і особиста відповідальність за свій вклад у національно-культурне відродження України, у розбудову держави. Національний заклад освіти без родинного виховання, активної участі й підтримки батьків не можливий» [1, с.62].

Сім'я і заклад створюють оптимальне навчальне середовище для вільного та повноцінного розвитку особистості здобувача освіти.

В умовах духовної кризи, що панує в сучасному українському суспільстві, надзвичайно гостро постає проблема виховання моральних цінностей підростаючого покоління, яка повинна вирішуватись як в умовах школи, так і в умовах сім'ї. У даний час особливо актуальними стають теоретичні розробки і практичний досвід видатного педагога Василя Олександровича Сухомлинського, який значне місце у своїй творчості відводив проблемі шкільно-сімейного виховання, взаємозв'язку школи та сім'ї у моральному вихованні дітей. Василь Олександрович вважав, що «гармонійний, всебічний розвиток можливий лише там, де два вихователі - школа і сім'я – не тільки діють односпайно, ставлячи перед дітьми ті самі вимоги, а є однодумцями, поділяючи ті самі переконання, завжди виходять з тих самих принципів, не допускають ніколи розходжень ні в меті, ні в процесі, ні в засобах виховання» [4. с. 21]. В.О.Сухомлинський вважав, що у сім'ї між батьками і дітьми повинні

* © Свинолупова Л. В.